

**ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»**

**МАТЕРІАЛИ
IV Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених**

(5 листопада 2024 року)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СІМЕЙНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
IV Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 4
5 листопада 2024 року

Одеса
Видавництво ТОВ «Лерадрук»
2024 рік

Рекомендовано до друку Вченою радою університету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Педагогічний альманах «Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія та практика»: збірник матеріалів IV Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (5 листопада 2024 року). Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2024. Вип. IV. 301 с.

Організаційний комітет:

Богущ А. М.	— дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор (голова);
Бабчук О. Г.	— кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (заступник голови);
Кавиліна Г. К.	— кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (відповідальний секретар);
Булгакова О.Ю.	— доктор психологічних наук, доцент, декан факультету дошкільної педагогіки та психології;
Левицька М.І.	— методист кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології

Матеріали збірника відображають наукові дослідження і їх результати, здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів та молодих науковців, які навчаються у закладах вищої освіти України.

Відповідальність за зміст, точність цитат, прізвищ і представлених даних несе автор.

Технічне редагування матеріалів збірника — О.І. Кисельова.

ЗМІСТ

Розділ І. Теоретичні аспекти дошкільної освіти у сучасному вимірі

<i>Бабчук О. Г., Фіщенко О. М. Особливості дитячих страхів.....</i>	<i>7</i>
<i>Бондаренко Т. Особливості розвитку комунікативних умінь у дітей старшого дошкільного віку.....</i>	<i>13</i>
<i>Булгакова О. Ю., Осадча Е. В. Розвиток спостережливості у дітей старшого дошкільного віку.....</i>	<i>18</i>
<i>Державенко М. А. Виховання соціальних умінь дітей третього року життя в комунікативній діяльності.....</i>	<i>24</i>
<i>Корибут І. Ю. Особливості прояву дитячих страхів у дітей дошкільного віку.....</i>	<i>29</i>
<i>Корнєва С. Особливості розвитку самостійності у дітей дошкільного віку.....</i>	<i>35</i>
<i>Кримова Н. О., Мельничук М. Г. Психолого-педагогічні особливості розвитку творчих здібностей у дітей дошкільного віку.....</i>	<i>41</i>
<i>Кримова Н. О., Капліста Д. С. Агресія сучасних дітей старшого дошкільного віку: чинники та наслідки.....</i>	<i>47</i>
<i>Кудрявцева О. А., Ігнат'єва А. І. Управлінський погляд на формування знань зі сталого розвитку старших дошкільників.....</i>	<i>53</i>
<i>Кудрявцева О. А., Прокопова Г. С. Управління якістю формування родинних цінностей дошкільників засобами сюжетно-рольових ігор.....</i>	<i>60</i>
<i>Кудрявцева О. А., Чебан Ю. В. Управлінський контекст формування емоційно-вольової готовності старших дошкільників до навчання у НУШ.....</i>	<i>67</i>
<i>Кудрявцева О. А., Ганган І. А. Управління якістю формування соціально-комунікативних умінь старших дошкільників через ігровий простір.....</i>	<i>74</i>
<i>Магда А. Особливості прояву конфліктної поведінки у дітей дошкільного віку.....</i>	<i>81</i>

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ФОРМУВАННЯ РОДИННИХ ЦІННОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВИХ ІГОР

**К.пед.н., доц. О. А. Кудрявцева
Магістрантка Г. С. Прокопова**

Головною метою сучасної дошкільної освіти є забезпечення умов для різностороннього, повноцінного розвитку особистості, при цьому орієнтуючись на її інтереси, цінності, виховання креативності та самостійності. У дошкільному віці дитина починає отримувати основні знання про загально-людські духовні цінності.

В програмі «Дитина» розділ «Сім'я і дитячий садок» присвячений проблемі взаємодії ЗДО з батьками вихованців, а також проаналізовано методологічний інструментарій для організації та здійснення партнерської взаємодії між родинами вихованців та закладу дошкільної освіти [3].

Питання формування родинних цінностей у дітей дошкільного віку висвітлено в наукових роботах таких дослідників, як Ю. Асеєва, І. Бабій, Н. Волощенко, О. Голюк, С. Доценко, Г. Єрмак, І. Заєць, І. Іваненко, І. Карабаєва, Л. Лисенко, Н. Манжелій, О. Невмержицька, О. Пенькова, Т. Садова, Л. Тарабасова, Т. Фазан, В. Шахрай, Р. Шулигіна та ін.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність системи сюжетно-рольових ігор в управлінні якістю формування родинних цінностей дошкільників.

С. Доценко та О. Холтобіна зазначають, що ранні роки життя, зокрема й середній дошкільний вік, є початковим рівнем у формуванні основних навичок та цінностей. Цінності залишають особистості можливість під час змін у соціумі, конкуренції і негараздах залишатися Людиною [4].

В. Григоренко вказує, що провідним чинником міцної

сім'ї, панування в ній гармонії є дотримання сімейних цінностей та традицій у вихованні дітей та створення сприятливого виховного середовища, що буде гарантією повноцінної підготовки дитини до майбутнього сімейного життя [2].

Можемо стверджувати, що за довгі віки наш народ сформував цінності, якими слід пишатися та оберігати: вірність у шлюбі; любов дітей і батьків; повага до свого роду; довірливі та злагоджені стосунки між членами сім'ї; ведення здорового, культурно-насиченого способу життя; збереження українських звичаїв та традицій, а також сімейних традицій.

Невід'ємною частиною дитинства та провідною діяльністю є сюжетно-рольова гра, тобто гра, яка відбувається за задумом дошкільників, що проявляється через сюжет та гру ролей. Н. Волощенко, А. Корнійчук вважають, що успішність оволодіння дітьми знаннями про моральні норми в більшій мірі залежить від них самих, їх мотивів та вмінь аналізувати, оцінювати їх. Діти краще засвоюють знання про моральні норми через «примірювання» на себе морального еталона [1].

О. Корнєєва досліджувала вплив ігрової діяльності на розкриття потенціалу дитини. Для цього необхідно створити в ЗДО якісне предметно-ігрове середовище: відповідне ігрове місце, обладнання, іграшки, матеріали.

Організація ігрової діяльності буде ефективною, якщо буде послідовне планування освітньої роботи та встановлення міжпредметних зв'язків (праця та навчання на заняттях, ігри). Тоді діти стануть активними учасниками гри та будуть пропонувати своє бачення розвитку сюжету гри, що допоможе активізувати у них логічне мислення, аналіз [5].

В. Туклер вказує, що сюжетно-рольова гра надає можливість поєднання різноманітної пізнавальної тематики, застосувати набуті вміння та знання (наприклад, стосовно родинних цінностей) на практиці, допомагає контактувати дітям один з одним [6].

Для діагностики рівнів сформованості родинних цінностей у дітей середнього дошкільного віку було проведено

експериментальне дослідження, яке проводилося на базі Одеського закладу дошкільної освіти «Ясла-садок» № 274 Одеської міської ради. В експерименті брало участь 50 дітей середнього дошкільного віку. Дане дослідження складається з наступних етапів: констатувальний етап, формувальний етап, контрольний етап.

На констатувальному етапі дослідження визначено компоненти та показники сформованості родинних цінностей у дітей середнього дошкільного віку: інтелектуальний (понятійний) компонент: уявлення дітей про особливості взаємин у сім'ї; обізнаність дитини про значення родинних стосунків; обізнаність про сімейні функції кожного члена сім'ї; проявляє інтерес до вивчення свого роду; обізнаність з родинними святами); поведінковий (морально-ціннісний) компонент (вміння дитини дотримуватись норм та правил співжиття у сім'ї; виявляє чуйність, уважність та повагу до членів родини; прислухається до порад та звернень близьких; проявляє бажання запобігти конфліктам, поступатися своїми бажаннями на користь рідних; уміння відтворити елементарну послідовність дій під час проведення родинних свят); емоційно-почуттєвий компонент (помічає різницю в настрої та почутті близьких; усвідомлює значущість власних дій для інших; проявляє уважність до рідних; проявляє готовність допомогти тому, хто цього потребує).

Визначено такі рівні сформованості родинних цінностей у дітей середнього дошкільного віку: високий, середній, низький. Для вивчення стану сформованості родинних цінностей у дітей середнього дошкільного віку було використано такі діагностичні методики: методика Джона Бука «Тест Будинок – Дерево – Людина», дидактична гра «Сім'я», вправа «Дерево роду», бесіда «Родинні свята», методика Рене Жиля, сюжетно-рольова гра «Свято», методика «Незакінчені речення» Д. Сакса та С. Лев.

За результатами констатувального етапу дослідження робимо висновок: високий рівень продемонструвало 8% ді-

тей контрольної групи і 4% експериментальної, що в кількісному вимірі складає відповідно 2 дитини та 1 дитина; середній рівень притаманний 32% контрольної групи і 20% експериментальної, що в кількісному вимірі складає відповідно 8 дітей та 5 дітей; до низького рівня віднесено 60% дітей контрольної групи та 76% експериментальної, що в кількісному вимірі складає відповідно 15 дітей та 19 дітей, що свідчить про поверхневі уявлення дітей про особливості взаємин у сім'ї, майже не прислухаються до порад та звернень близьких, майже не поступаються у своїх бажаннях та не проявляють уважності до рідних. Проведений аналіз засвідчив, що знання про родинні цінності у дітей дошкільного віку розвинуті недостатньо в обох групах, у групі № 1 трохи краще та потребують подальшої роботи з їх покращення, тому контрольною групою була обрана група № 1, у якій більше дітей з високим та середнім рівнями і менше з низьким. Експериментальною групою була обрана група № 2, у якій менше дітей з високим та середнім рівнями і більше з низьким.

На формувальному етапі для покращення результатів, було розроблено систему роботи з формування родинних цінностей дошкільнят засобами сюжетно-рольових ігор: «З Днем Народження, матуся!», «Святкуємо Великдень разом», «На хрестини до Тарасика», «Подорож до бабусі та дідуся у село», «Наша родина», «Сімейне чаювання», «Похід до магазину», «Ми малі помічники», «Гостини», «Мама захворіла». На цьому етапі дослідження робота проводилася з групою № 2, оскільки та була експериментальною.

Наведемо приклад конспекту сюжетно-рольової гри з формування родинних цінностей «На хрестини до Тарасика» для дітей середнього дошкільного віку.

Мета: вчити дітей шанувати родинні традиції; виховувати повагу, любов до рідних; розвивати бажання брати участь в родинних святах.

Матеріал: миска з водою, м'які іграшки, ляльковий одяг, лялька.

Попередня робота: бесіда «Родинні свята».

Ігрові ролі: тато, мама, дитина, священик, хрещена мати, хрещений батько.

Хід гри:

Вихователь: Діти, чи чули ви колись про таке родинне свято, як хрещення?

Діти: Так!

Вихователь: Сьогодні я пропоную вам зіграти в гру, в якій ми підемо на хрестини до маленького Тарасика (показує ляльку). Давайте вирішимо, які ролі нам потрібно буде розіграти.

Діти: мама, тато, дитина, хрещена мати, хрещений батько.

Вихователь: У вас сьогодні якась подія?

Діти: Так, нас запросили на хрестини до хлопчика Тарасика.

Марина: Для початку потрібно вибрати відповідний одяг та подарунок.

Василь: А що ж ми будемо дарувати?

Христина: Можна подарувати м'яку іграшку, дитячий посуд чи щось з одягу.

Діти готуються до свята. Вихователь розіграє сцену, де діти приходять на урочистий захід. При цьому, кожне дитя представляється своїм ім'ям і родинними відомостями.

Марина: Привіт! Щиро вітаємо з хрещенням. Він такий маленький (бере на руки ляльку Тарасика).

Василь: Прийміть і мої вітання та наші подарунки, нехай малюк зростає здоровим та щасливим.

Олеся (мама Тарасика): Зараз священик буде хрестити нашого хлопчика, будемо йти до церкви.

Вихователь: Діти, ми можемо з вами зробити іграшкового хрестика для нашого Тарасика.

Діти роблять хрестик з підручних предметів.

Максим (священик): Шановні батьки, розпочнемо хрещення нашого хлопчика (бере дитину в хрещених батьків та

трішки опускає її до мисочки з водою).

Після церемонії всі гості сідають за святковий стіл.

Олеся: А зараз гості аби нам не було сумно пропоную взяти участь у конкурсі, який називається «Улюблена казка». Слід по черзі розповідати короткі відомі казки малюкові. Виграє той, хто назве найбільшу кількість, але обов'язкова умова – розповідати захопливо.

Діти називають, які вони знають казки, в яких йдеться про родинні цінності.

Вихователь: Важливо, щоб сім'ї цінували такі традиції, слід підтримувати родинні цінності та розповідати їх меншим членам родини. Завдяки тому, що ви сьогодні знайшли взаєморозуміння, допомагали один одного, ми побували на чудових хрестинах. Пам'ятайте родина важлива для кожного з нас.

Результат гри: діти збагатили свої знання про хрещення дитини.

В зв'язку з тим, що в обраній темі порушується питання управлінської діяльності в ЗДО, то для вихователів було розроблено програму з управління формуванням родинними цінностями у дітей середнього дошкільного віку, а також рекомендовано вступити до Асоціації дошкільних працівників та відвідати курси підвищення кваліфікації на тему «Педагогіка партнерства та соціо-ігрові методи навчання в закладі дошкільної освіти».

Метою контрольного етапу експерименту є проаналізувати та описати отримані результати, перевірити доцільність та ефективність використання сюжетно-рольових ігор як засобу формування родинних цінностей у дітей середнього дошкільного віку. Даний етап проводився з групами № 1 та № 2. При дослідженні були застосовані такі ж методи діагностики, як і на констатувальному етапі.

За даними, отриманими на контрольному етапі робимо висновок, що: у групі № 1 високий рівень сформованості родинних цінностей виявлено у 2 дітей (8%); з середнім рів-

нем – 8 (32%); з низьким – 15 (60%); у групі № 2 з високим рівнем – 9 дітей (36%); з середнім рівнем – 10 (40%); з низьким рівнем 6 (24%). У групі № 2 маємо більший відсоток дітей з високим та середнім рівнями та менший відсоток дітей з низьким рівнем.

Слід зазначити динаміку позитивних змін у рівнях сформованості родинних цінностей у дітей саме групи № 2, з якими була проведена робота щодо поліпшення сформованості родинних цінностей засобами сюжетно-рольових ігор. Вважаємо, що отримані дані доводять, що обрана методика є ефективною та сприяє формуванню не тільки родинних цінностей у дітей середнього дошкільного віку, а й розвитку уяви, мислення, креативності, самостійності, вмінню працювати в команді та взаємодіяти з соціумом. Перспективою дослідження вважаємо розробку та впровадження педагогічних умов формування родинних цінностей у дошкільників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волощенко Н. О., Корнійчук А. В. Роль сюжетно-рольової гри у формуванні моральних норм поведінки дітей старшого дошкільного віку. *Освітній дискурс*. 2019. Вип. 13 (5). С. 68–78.

2. Григоренко В. Л. Виховання гуманних почуттів дошкільників у процесі засвоєння ними родинних цінностей. *Традиційна культура в умовах глобалізації: родинні цінності і трансляція соціокультурного досвіду поколінь*: матеріали наук.-практ. конф., 20-21 трав. 2016 р. Харків: Точка, 2016. С. 51–53.

3. Дитина: освітня програма для дітей від 2 до 7 років / наук. кер. проєкту В. О. Огнев'юк. Київ: Київський університет імені Б. Грінченка, 2020. 440 с.

4. Доценко С. О., Холтобіна О. У. Базові цінності сімейного виховання дітей дошкільного віку. *Advanced technologies for the implementation of new ideas: the 1st International scientific and practical conference*, 9-12 january 2024. Bel-

gium: International Science Group. 2024. С. 181–183.

5. Корнєєва О. М. Вихователі, які вмюють грати, – ви-
грають. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2017.
№ 2. С. 22–27.

6. Туклер В. А. Сюжетно-рольові ігри дітей: спостеріга-
ємо, спрямовуємо, надихаємо. *Дошкільне виховання*. 2018.
№ 7. С. 20–24.

УПРАВЛІНСЬКИЙ КОНТЕКСТ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ ГОТОВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО НАВЧАННЯ У НУШ

**К.пед.н., доц. О. А. Кудрявцева
Магістрантка Ю. В. Чебан**

Формування емоційно-вольової готовності старших дошкільників до навчання у Новій українській школі (НУШ) зумовлена сучасними освітніми реформами, спрямованими на забезпечення якісної освіти на всіх рівнях. Перехід від дошкільної до шкільної освіти є важливим етапом в житті дитини, який супроводжується значними змінами у її особистості та способі життя. Для успішного пристосування до нового навчального середовища необхідно забезпечити належний рівень емоційно-вольової зрілості.

Згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти, основним завданням закладів дошкільної освіти є підготовка дітей до навчання у школі, що включає розвиток їхньої особистісної зрілості та готовності до навчальної діяльності. Ці завдання підкреслюють важливість формування емоційної стійкості, вміння керувати своїми емоціями, а також розвитку вольових якостей [1].

Питаннями формування емоційно-вольової готовності дітей до навчання у школі займалися такі вчені, як В. Бірюкова, А. Богуш, В. Данильченко, О. Кононко, І. Любарська,